

Život a dílo tiskaře a dřevořezáče Michaela Peterleho (zemř. 1588)
Jana Tvrzníková

Posudek diplomové práce

Předložená diplomová práce si kladla za cíl zmapovat dekorační a ilustrační materiál německého briefmalera a tiskaře působícího během druhé poloviny 16. století v Praze. Jakkoliv při řešení diplomové práce vyplynula řada cenných zjištění také pro poznání života a tiskařské práce Peterleho, chtěla-li se autorka vyhnout přílišné obecnosti, hlavní téma muselo být zúženo, poněvadž díky souběhu Peterleho aktivit by překročilo rámec diplomové práce – autorka si z nabízených sfér vybrala tu nejobtížnější, totiž obrazovou složku Peterleho tisků. Hned v úvodu posudku připomínám, že dle přehledů diplomových prací s knihovědnou tematikou, který retrospektivně až k roku 1956 zveřejňuje revue *Knihy a dějiny* (1/1, 1994 a násl.), je přítomný text vůbec prvním reprezentantem diplomového zájmu o ilustraci jakožto důležité složce knižní kultury.

Peterle samozřejmě není dějepiscům českého knihtisku osobou neznámou. Naposledy mu v nové době věnoval pozornost formou monografické stati Pravoslav Kneidl (1995). Hlavní posláním Kneidlova průzkumu leželo v bibliografické evidenci Peterleho produkce, a proto bylo možno jeho stat' využít jako vhodný odrazový můstek. Diplomantka některé Kneidlovy bibliografické postřehy opravuje a v mnohém na základě vlastní heuristiky i doplňuje (např. poukazem na neznámý tiskařův portrét od italského umělce Marina Roty). Tím, že diplomovou práci zaměřila jinak, vytváří ke Kneidlovu textu zajímavý a užitečný pendant. Dále nebylo vyhnutí, že vedle Kneidlova textu byly průběžně konzultovány příslušné svazky základních kunsthistorických kompendií (Bartsch, Hollstein) nebo mezioborových monografií (Schilling), nehledě k množství elektronických databází. Diplomantka potřebu orientovat se nejen v bibliografickém, ale i uměleckém terénu zvládla po dvouletém magisterském studiu velmi dobře a hlavně samostatně.

Diplomovou práci otevírá Úvod (s. 1-4) rekapitulující dosavadní bádání nad tématem a zdůvodňující zvolený směr studia. Diplomantka také upozorňuje, že jejím zájmem prozatím není umělecko-historická analýza Peterleho produkce, nýbrž krok zásadní, totiž sběr, evidence a předikonografický popis dekoračních a ilustračních jednotek. Tato fáze pak ústí do atribučního procesu, aby mohla být zodpovězena v tomto směru otázka zásadní: byl-li Peterle pouze briefmalerem, či kopistou, anebo originálně tvořícím umělcem.

První kapitola se nově a kriticky věnuje životu Michaela Peterleho (5-16). Zde se diplomantka poprvé setkává s kunsthistorickou tematikou, poněvadž musela studovat a s vlastními poznatky konfrontovat složitou problematiku pražského malířského cechu, jak ji už před časem vylíčil Karel Chytil. Nezdráhá se však zůstat i na poli knihovědném, aby studiem pramenů k dějinám frankfurtských knižních veletrhů ukázala nové formy spolupráce pražského knihtisku s cizinou, které rozvíjel i Peterle. Druhá kapitola diplomové práce (17-76) se věnuje materiálovému průzkumu tiskařova knižního dekoru (iniciálám, ráům, bordurám, vinětám, vlysům, erbům, znakům). Všimá si též nototisku, ale záměrně ho blíže neřeší stejně jako tiskové písmo a další typografický materiál, poněvadž tímto zorným úhlem by se téma rozrostlo a v rámci diplomového úkolu by se stalo neřešitelným. Zásadní akcent (34-50) je proto dále položen na ilustraci příležitostných (jednolistových) tisků. Ani ty, shromážděné většinou v Dobřenského kodexu na Strahově, nejsou přirozeně neznámé, ale pokus o atribuci byl učiněn teprve nyní. Diplomantka Peterlemu nově připsala čtyři další

bibliografické jednotky. Další část kapitoly (50-76) je věnována světské a náboženské ilustraci knižních vydání Peterleho tiskárny. Rozsáhlá pasáž se jmenovitě týká Habermannových modliteb Vita Christi, jejichž rozбором získáváme nové poznatky o literárním provozu manýristických Čech. Rozdílům mezi naukovou a beletristickou ilustrací je věnována následující pasáž o genderovém Věnečku Lukáše Martinovského. Druhou kapitolu uzavírají informace o obrazové složce soudobých administrativních tisků, zejména s mincovní tematikou.

Třebaže jsem v úvodu posudku konstatoval nutné zúžení tématu pouze směrem k ilustraci, první a zejména druhá kapitola cestou analýzy, komparace a syntézy přinesly tolik nových poznatků, že čtenář v právě takto zaměřené diplomové práci bude hledat jako málo kde jinde závěr, který by měl dosažené výsledky přehledně rekapitulovat. Závěr diplomové práce (77-81) se snaží odpovědět na otázku, jakých uměleckých a řemeslných rolí se Peterle během pražského pobytu vlastně zhostil. Na rozdíl od starší odborné a osvětové literatury i poslední Kneidlový stati diplomantka automaticky nepředpokládá, že Peterle se projevoval jako tiskař a dřevořezáč zároveň. Pro druhou profesi s ohledem na rozkolísanost umělecké úrovně nenašla potřebné důkazy a dle formulací (80-81) lze soudit, že u Peterleho vyloučila rovněž roli kopisty (týká se to především veduty Prahy 1562 nebo Behamova bilderbogenu starozákonních patriarchů). Vedle tiskařského angažmá tak zůstávají pramenně i novým výzkumem potvrzené pouze aktivity specializovaného iluminátora, zvaného dobovým termínem briefmaler. Autorka doložila Peterleho kontakty na zahraniční umělce (vedle zmiňovaného Roty např. Donat Hübschmann) i fungování dosud neznámého monogramisty IA v Peterleho pražském okruhu.

Předložená diplomová práce jasně dokazuje potřebnost překračovat v konkrétních případech horizont retrospektivní bibliografie, poněvadž o nezkreslené, autentické poznání staršího knihtisku a knižní kultury můžeme usilovat jedině interdisciplinárním studiem. Je zcela očividné, že evidence, rozbor a srovnávání ilustračních jednotlivin si v tomto případě vyžádaly mnohem více času, než se napsání diplomových prací dnes běžně věnuje. Proto autorce vřele doporučuji, aby text upravila a v podobě koncizní stati publikovala – jednou z možností jsou výše vzpomínané Knihy a dějiny. Úpravy by se měly v první řadě týkat obecně informativních pasáží (co to je dřevořez, bordura, viněta apod.), které mají své místo v diplomové práci, nikoli však už v odborném pojednání. S odstupem času by měla autorka formulovat mnohem zřetelněji také roli Peterleho v pražské knižní kultuře. Résumé diplomové práce k tomu využívá dvou stran textu, ale odborná stať musí pracovat s prostorem o mnoho menším. Zároveň autorku vyzývám, aby svůj unikátní zájem o knižní ilustraci rozvíjela i nadále, a to formou doktorského studia. Existenční potřebu takto zaměřených specialistů v knihovědě jistě netřeba připomínat.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou
v ý b o r n ě .

Hodnocení diplomové práce

Metodologie a věcné zpracování tématu	30
Přínos a novost práce	20
Korektnost citování	20
Slohové zpracování	15
Gramatika textu	5

Celkem 90 bodů

V Praze dne 9. ledna 2016

doc. dr. Petr Voit, CSc.
školitel